



УДК 371.311

**WORK TECHNOLOGIES OF THE SOCIAL WORKER WITHIN THE
RESOURCE-POTENTIAL APPROACH**
**ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В РАМКАХ РЕСУРСНО-
ПОТЕНЦІЙНОГО ПІДХОДУ**

Makar L.M./ Макар Л.М.*ph.d., as.prof./ к.п.н., доц.*

0000-0002-0372-7892

*Kharkiv National Pedagogical University named after G.S. Skovoroda,**Kharkiv, Alchevskikh, 29 61168**Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,**Харків, Алчевських, 29, 61168*

Анотація. В представленій роботі розглядається питання про використання технологій роботи соціального працівника в рамках ресурсно-потенційного підходу, а також визначаються основні особливості даного підходу, форми й умови його реалізації. Також, наголошується на тому, що з метою використання можливостей ресурсно-потенційного підходу для успішного вирішення проблем клієнта, необхідно звернути увагу на механізм його реалізації, що передбачає використання конкретних технологій.

Ключові слова: клієнт; ресурс; ресурсно-потенційний підхід; соціальна робота; соціальний працівник; технології; ресурсний потенціал.

Abstract. In the present work, the issue of using the technologies of the work of a social worker in the framework of the resource-potential approach is considered, and the main features of this approach, the forms and conditions for its implementation are determined. Also, it is noted that in order to use the possibilities of the resource-potential approach to successfully solve the problems of the client, it is necessary to pay attention to the mechanism for its implementation, which involves the use of specific technologies.

Key words: client; resource; resource-potential approach; social work; Social worker; technology; resource potential.

Вступ.

Як професійна діяльність соціальна робота передбачає взаємодію з наділеною інтелектуальним потенціалом адаптації і розвитку людиною. Цей потенціал є складовою тих ресурсів, завдяки яким можна активізувати прагнення людини до змін у власній діяльності та світогляді. Як розпізнати ці ресурси, як використати і як наблизити людину до усвідомлення необхідності розвивати ці ресурси у подальшому? Ці питання стають вкрай актуальними. Процес соціальної роботи з індивідом – це, перш за все, процес взаємодії та



відносин, які можна віднести до основних цілей соціальної роботи: допомога, сприяння, посередництво, обслуговування.

Основний текст.

В соціальній роботі ресурсно-потенційний підхід спрямований на визначення рівня і характеру ресурсних потенціалів особистості з метою активізації і перетворення їх в ресурси самозабезпечення, саморозвитку, самоактуалізації на основі добору спеціальних технологій діяльності. Одним з найважливіших аспектів успішності соціальної взаємодії з клієнтом є рівень реалізації ресурсного потенціалу клієнта.

До внутрішніх ресурсів людини вчені відносять освіту, інтелект, цілеспрямованість, мотиви і цінності. Налагодження зв'язків і контактів, соціальні, матеріальні ресурси – все це є зовнішніми ресурсами. О.В. Безпалько поділяє ресурси щодо особи чи групи осіб, на внутрішні чи зовнішні; формальні чи неформальні, реально існуючі чи потенціальні [1,с.74]. Внутрішні ресурси пропонується розглядати як сукупність психологічних характеристик людини та її знань і умінь. Отже, до внутрішніх ресурсів слід віднести: по-перше, особливості психічних, когнітивних процесів особистості; по-друге, особливості прояву емоційно-вольової сфери: по-третє, характер, потреби, мотиви та цінності особистості; по-четверте, професійний досвід людини, а також уміння та навички, які вона має. Зовнішні ресурси розглядаються як сукупність можливостей для вирішення проблем особистості, які можуть бути використані суб'єктом чи об'єктом діяльності [1, с.74].

О.В. Безпалько, аналізуючи передумови здійснення соціально-педагогічної діяльності, до ресурсів відносить будь-які джерела та передумови отримання матеріальних і духовних благ, які необхідні людям і які можливо використати за існуючих соціально-економічних відносин та технологій. Ресурси, у широкому розумінні, розглядаються як запаси будь-чого, що можна використовувати за потреби; як засоби і можливості, до яких можна за необхідності вдаватися з метою виконання певних завдань чи вдосконалення діяльності. У вузькому розумінні виділено фінансові, матеріальні, інституційні, людські, інформаційні та технологічні ресурси [1, с.73].

Як стверджують фахівці, якщо стоїть завдання з вирішення певної проблеми, потрібно починати не з констатації її наявності, а саме з усвідомлення наявних ресурсів. Якщо ми занурюємося в аналіз наших проблем, мимоволі виникає почуття зневіри, безпорадності, нездатності впоратися



самотужки. Якщо починати з оцінювання наявних ресурсів, виявиться, що їх не так уже й мало, а певні проблеми можна вирішити власними силами. Залучивши людей, які раніше були пасивними, можна досягти і невеликих конкретних результатів, і вражаючих перемог, що надихають на нові плани й досягнення [2, с.37].

Активізувати клієнта як суб'єкта вирішення його власних проблем – завдання соціальних працівників. Так, відповідно до ресурсно-потенційного підходу, завдання соціальних працівників полягає в тому, щоб сприяти виявленню наявних ресурсів самим клієнтом. ресурси клієнта можуть бути погано організованими і взагалі невідомими йому самому, вони також можуть виявитися неможливими для використання в одній ситуації і, навпаки, можуть бути використані в іншій ситуації.

Найважливішою особистісною якістю людини, що визначає спрямованість усіх процесів розвитку внутрішніх складових людської сутності, є схильність людини до само творення. Після природного і соціального, роботу над собою можна назвати третім фактором, що впливає на різні сторони потенціалу людини.

В рамках ресурсно-потенційного підходу в роботі з людьми, використовуються ресурсозберігаючі, ресурсоактивізуючі та ресурсорозвиваючі технології. Особливістю ресурсозберігаючих технологій соціальної роботи є проведення діагностики й обліку внутрішніх ресурсних потенціалів, обґрунтування їх, використання. Підходи, що використовують ресурсозберігаючі технології соціальної роботи, передбачають збереження й водночас активізацію можливостей людини. Ресурсоактивізуючі технології соціальної роботи сприяють активізації ресурсних потенціалів людини з метою самозабезпечення. Вирішення будь-якої задачі соціальної роботи вимагає від спеціаліста вступити з індивідом у відносини з розвитку, поновлення або корекції його особистісних ресурсів, що прямо пов'язано з освітою, навчанням, розвитком, вихованням, формуванням. Розвиток – це процес зміни індивіда або групи осіб від менш складних форм діяльності до більш складних через набуття знань, умінь і навичок, що забезпечують самостійне функціонування. Наявність педагогічного компонента в технологічному процесі соціальної роботи вимагає застосування освітніх технологій.

Вперше зустрічаючись із клієнтом, соціальний працівник намагається оцінити його ресурсну забезпеченість як ззовні, так і в наявності психологічних



якостей, необхідних для успішного вирішення його проблеми. Однією з умов реалізації принципу адресності в соціальному обслуговуванні індивіда є саме підхід з позицій об'єктивної оцінки ресурсів клієнта.

Ресурсно-потенційний підхід до визначення глибини проблем клієнтів підштовхує на випрацювання діаметрально протилежних підходів до соціальної роботи з ними, оскільки різні категорії клієнтів відрізняються за типом соціальної проблематики. Приміром, серед людей похилого віку далеко не всі мають слабе здоров'я, відповідно, потреба в медико-соціальних послугах у зазначеного сегмента даної категорії є низькою. Проблема реалізації ресурсного потенціалу старшого покоління є дуже важливою, однак, вона недостатньо актуалізована у сучасній соціальній політиці й практиці соціальних взаємодій. В суспільстві існує запит на коригування заходів соціальної політики в цій предметній галузі, необхідна розробка й впровадження соціально-економічних рішень, орієнтованих на підвищення ступеня реалізації ресурсного потенціалу старшого покоління.

Підхід до роботи із зазначеною категорією клієнтів і комплекс послуг, які їм надаються у цьому випадку будуть зовсім іншими, на відміну від клієнтів з обмеженими фізичними та інтелектуальними можливостями. Особа з інвалідністю працездатного віку, з обмеженими фізичними можливостями, може мати високий рівень інтелекту й активну життєву позицію, відповідно, саме цей ресурс необхідно ще більш активізувати в процесі соціальної роботи з нею. Інша особа з інвалідністю, приміром, має незначні фізичні недоліки, але при цьому є «закритою» із слабо розвиненою мотиваційною сферою. Звісно, робота з таким клієнтом потребує розробки протилежної по суті стратегії й тактики налагодження контактів і застосування реабілітаційних методик соціальної інтеграції. Отже, лише здійснення об'єктивного аналізу ресурсного потенціалу клієнта, надасть можливість обрати правильні шляхи підтримки клієнта та відповідні технології роботи з ним.

Висновки. Було зроблено акцент на тому, що соціальна робота потребує більш поглибленого застосування ресурсно-потенційного підходу, який дозволяє аналізувати ступінь зусиль, що докладаються самими клієнтами для успішного вирішення власних проблем. Розглянуто технології роботи соціального працівника в рамках ресурсно-потенційного підходу, а також було підкреслено, що активізація власного ресурсного потенціалу змінює відношення клієнта до процесу соціальної роботи з ним.



Література:

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка : схеми, таблиці, коментарі / О. В. Безпалько. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.
2. Кретцманн Д. П. Развитие общин за счет внутренних ресурсов. Путь к открытию и мобилизации собственных внутренних ресурсов общины [Электронный ресурс] / Д. П. Кретцманн, Д. Л. Макнайт. – Киев: Четверта хвиля, 2006. – 262 с. – Режим доступа: <http://rbr.by/>.

© Макар Л.М.